

NOTAT Sygeplejerskers natarbejde

I perioden 12. til 22. november 2019 har DSR Analyse og MEGAFON gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne af Dansk Sygeplejeråds medlemspanel. Analysen er baseret på besvarelser fra 1.475 ikke-ledende sygeplejersker ansat i regioner og kommuner.

Hovedresultater

- 32% af sygeplejerskerne ansat i kommuner og regioner har nattevagter.
- En tredjedel af sygeplejerskerne oplever, at nattevagterne er belastende/ særdeles belastende.
- 8% af sygeplejerskerne gør brug af muligheden for helbreds kontrol ved natarbejde.
- Hver tredje oplever, at de i høj grad har mulighed for at løse deres opgaver på et fagligt forsvarligt niveau, når de er i nattevagt.
- 7 ud af 10 af sygeplejerskerne udfører opgaver, der ikke er patientrettede i nattevagterne.
- 63% oplever søvnbesvær som følge af natarbejde. 12% oplever ingen gener af natarbejde.

Sygeplejersker med natarbejde og deres vilkår

Tabel 1 viser andelen af sygeplejersker, der arbejder på en arbejdsplads med nattevagter. 37 pct. angiver, at der ikke er sygeplejersker i nattevagt på deres arbejdsplads. Af de resterende svarer 32 pct., at de selv har natarbejde, mens 31 pct. svarer, at der er sygeplejersker i nattevagt på deres arbejdsplads, men at de ikke selv har natarbejde.

Tabel 1. Er der sygeplejersker i nattevagter på din arbejdsplads?

	Antal	Procent
Ja, og jeg har selv natarbejde	468	32%
Ja, men jeg har ikke selv natarbejde	456	31%
Nej	547	37%
Ved ikke	4	0%

Anm. 1475 respondenter har besvaret spørgsmålet. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

De sygeplejersker, der selv har natarbejde, blev bedt tage stilling til, hvor belastende de oplever det at have nattevagter alt taget i betragtning på en skala fra 1-7, hvor 1 slet ikke er belastende og 7 er særdeles belastende. Jf. tabel 2 vurderer hele 17 pct. nattevagter som særdeles belastende, og 17 pct. vurderer ligeledes nattearbejde til at være 6 på skalaen. Det svarer til, at godt en tredjedel af sygeplejerskerne vurderer nattevagterne som de to mest belastede kategorier på denne 1-7 punkts skala. Der er blot 3 pct. der svarer, at nattevagter slet ikke er belastende.

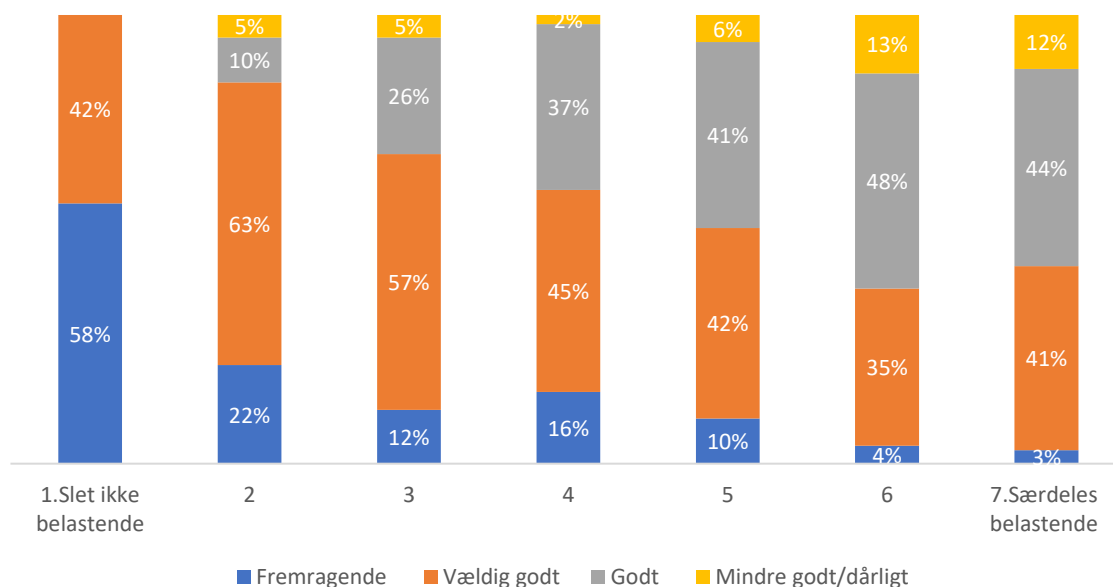
Tabel 2. Alt taget i betragtning hvor belastende oplever du det at have nattevagter?

	Antal	Procent
1 - Slet ikke belastende	12	3%
2	41	9%
3	58	12%
4	87	19%
5	111	24%
6	77	17%
7 - Særdeles belastende	81	17%
Ved ikke	1	0%

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har natarbejde, har besvaret spørgsmålet. Procenterne summer ikke nødvendigvis til 100 % grundet afrundinger. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem oplevelsen af, hvor belastende nattevagter er, og hvordan man vil vurdere sit helbred alt i alt. Blandt de respondenter, der oplever, at nattevagter slet ikke er belastende, vurderer henholdsvis 58 pct., at de har et fremragende helbred og 42 pct. svarer, at de har et vældig godt helbred. Omvendt ser det ud for gruppen af sygeplejersker, der oplever nattevagter som særdeles belastende, hvor det kun er 3 pct., der vurderer deres helbred som fremragende og 12 pct., der vurderer deres helbred til enten mindre godt eller dårligt.

Figur 1. Sammenhæng mellem selv vurderet helbred og oplevelser af nattevagters belastning

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har nattearbejde, har besvaret spørgsmålet. Procenterne summer ikke nødvendigvis til 100 % pga. afrundinger. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Til spørgsmålet om, hvorvidt sygeplejerskerne i nattevagt oplever, at de har mulighed for at løse deres opgaver på et fagligt forsvarligt niveau, svarer 39 pct., at de i høj grad har mulighed for det. Over halvdelen (52 pct.) svarer, at de i nogen grad har mulighed for det. 8 pct. svarer, at de i mindre grad har mulighed for at løse deres opgaver på et fagligt forsvarligt niveau, mens 1 pct. svarer, at de slet ikke har mulighed for det.

Tabel 3. Oplever du, at du har mulighed for at løse dine opgaver på et fagligt forsvarligt niveau, når du er i nattevagt?

	Antal	Procent
I høj grad	182	39%
I nogen grad	242	52%
I mindre grad	39	8%
Slet ikke	4	1%
Ved ikke	1	0%

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har nattearbejde, har besvaret spørgsmålet. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Sygeplejerskerne blev spurgt ind til antallet af nattevagter samt længden på disse. Tabel 4 viser svarene herpå. Som det fremgår af tabellen, har sygeplejersker med nattearbejde på tværs af regioner og kommuner gennemsnitlig 5,5 nattevagter på en fire ugers plan, og disse nattevagter er i gennemsnit henholdsvis 8,3 timer for regionalt ansatte og 8,0 timer for kommunalt ansatte.

Der er en signifikant forskel på sygeplejersker ansat i kommuner og regioner, hvad angår antal nattevagter i træk. I gennemsnit har de regionalt ansatte sygeplejersker 2,6 nattevagter i træk, hvor de kommunalt ansatte har 3,6 nattevagter i træk.

Der er ligeledes en signifikant forskel på de regionalt- og kommunalt ansatte sygeplejersker ift., hvor mange timer der er mellem den sidste nattevagt og den næste vagt, man skal møde til. For de regionalt ansatte sygeplejersker er der i gennemsnit 28,7 timer, mens der for de kommunalt ansatte er 47,5 timer.

Tabel 4. Karakter af natarbejdet

	Samlet antal	Antal regionalt	Antal kommunalt	Samlet gn.snit	Gn.snit regionalt	Gn.snit kommunalt
Hvor mange nattevagt har du på gennemsnitlig på en fire ugers plan? *	508	-	-	5,5***	-	-
Hvor mange nattevagt havde du sidst i træk? *	537	505	31	2,7****	2,6	3,6
Hvor mange timer er nattevagt på din arbejdsplads? **	790	651 (maks 12 timer)	139 (maks 10 timer)		8,3	8,0
Hvor mange timer er der typisk mellem den sidste nattevagt i dit rul og den næste vagt du møder til? *	465	437	28	38,7****	28,7	47,5

Anm: *Sygeplejersker, der selv har natarbejde. **Både sygeplejersker der selv har natarbejde og arbejder et sted, hvor sygeplejersker har natarbejde på arbejdspladsen, jf. tabel 1. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

*** Ikke signifikant forskel mellem DR og KL. **** Signifikant forskel mellem DR og KL

Sygeplejersker der selv arbejder som nattevagter blev adspurgt, om de typisk har dagvagt samme dag, som de starter nattevagt. Som tabel 5 viser, svarer 65 pct. af sygeplejersker, at det ikke er tilfældet mens 33 pct. svarer ja til spørgsmålet. De resterende 2 pct. svarer, at de ikke ved det.

Tabel 5. Har du typisk dagvagt samme dag som du starter nattevagt?

	Antal	Procent
Ja	154	33%
Nej	306	65%
Ved ikke	8	2%

Anm: 369 sygeplejersker, der selv har natarbejde, har besvaret spørgsmålet. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Sygeplejersker med nattevagter blev desuden spurgt, om de udfører sygeplejefaglige opgaver om natten, der ikke er rettet mod patienter, jf. tabel 6. 69 pct. svarer, at de om natten udfører sygeplejefaglige opgaver, der ikke er patientrettet, mens de resterende 31 pct. svarer nej til spørgsmålet.

Tabel 6. Udfører du sygeplejefaglige opgaver om natten, der ikke er patientrettet (fx opfyldning, rengøring i medicinrum)?

	Antal	Procent
Ja	322	69%
Nej	144	31%
Ved ikke	2	0%

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har natarbejde, har besvaret spørgsmålet. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Sygeplejersker oplever en række gener/helbredsbesvær efter de har været på nattevagt, jf. tabel 7. Den største andel på 63 pct. svarer, at de i forlængelse af en nattevagt har søvnbesvær. Over halvdelen af sygeplejerskerne (56 pct.) oplever desuden irritabilitet efter en nattevagt, efterfulgt af en jævn fordeling på almen utilpashed (39 pct.) og hovedpine (39 pct.). Desuden angiver 37 pct., at

de har fordøjelsesproblemer. Blot 12 pct. svarer, at de ikke har gener eller helbredsbesvær i forlængelse af en nattevagt.

Tabel 7. Oplever du en eller flere af følgende gener/helbredsbesvær i forlængelse af en nattevagt? (sæt evt. flere kryds)?

	Antal	Procent
Søvnbesvær	293	63%
Irritabilitet	263	56%
Almen utilpashed (fx kvalme)	182	39%
Hovedpine	181	39%
Fordøjelsesproblemer	175	37%
Andet	39	8%
Ingen gener/helbredsbesvær	55	12%
Ved ikke	11	2%

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har natarbejde, har besvaret spørgsmålet. Procenterne summer ikke til 100 %, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Der er statistisk sammenhæng mellem, hvorvidt man udfører sygeplejefaglige opgaver, der ikke er patientrettet på nattevagt, og ens oplevelse af, om man efterfølgende oplever gener/helbredsbesvær. Som nedenstående krydstabel viser, er der en tendens til, at sygeplejersker der ikke udfører patientrettede opgaver på deres nattevagt, i større omfang oplever gener efterfølgende. Det er særligt, hvad angår fordøjelsesproblemer, irritabilitet, søvnbesvær og almen utilpashed, som er en oplevelse for tre ud af fire sygeplejersker, der ikke har arbejdet med opgaver, der har været patientrettet.

Tabel 8. Sammenhæng mellem oplevelse af gener som følge af nattevagt og udførsel af ikke patientrettede opgaver om natten

		Oplever du en eller flere af følgende gener/helbredsbesvær i forlængelse af en nattevagt?						
		Søvnbesvær *	Fordøjelsesproblemer *	Almen utilpashed *	Hovedpine	Irritabilitet*	Andet*	Ingen gener*
Udfører du sygeplejefaglige opgaver om natten, der ikke er patientrettet (fx opfyldning, rengøring i medicinrum)?	Ja	76%	79%	76%	72%	77%	62%	55%
	Nej	24%	21%	24%	28%	23%	33%	46%
	Ved ikke	0%	0%	0%	1%	0%	5%	0%
	Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har natarbejde, har besvaret spørgsmålet. Procenterne summer ikke nødvendigvis til 100 pct. grundet afregninger. Kilde: DSR analyse/MEGAFON. * signifikant sammenhæng

Sygeplejerskerne blev i forlængelse af forrige spørgsmål spurgt, om der på deres arbejdsplads er iværksat tiltag for at mindske generne af natarbejde. Som tabel 9 viser, har 56 pct. af sygeplejerskerne på nattevagt mulighed for en power-nap. 12 pct. svarer, at der er installeret ergonomisk døgnrytmelys, mens 11 pct. angiver, at vagtrul skifter med uret. Hver femte (21 pct.) svarer, at der ikke er iværksat nogle tiltag.

Tabel 9. Er der iværksat en eller flere af følgende tiltag på din arbejdsplads, der kan mindske generne af natarbejde (sæt evt. flere kryds)?

	Antal	Procent
Mulighed for power-nap	518	56%
Installeret ergonomisk døgnrytmelys	108	12%
Vagtrul skifter med uret (dvs. vi arbejder DV, AV, NV)	105	11%
Der foretages ikke natsætning af temperaturen i arbejdsløkkale/personalerum	88	10%
Mulighed for at købe sund mad om natten	31	3%
Andre tiltag	57	6%
Ingen tiltag	195	21%
Ved ikke	154	17%

Anm: 924 sygeplejersker, hvilket omfatter både sygeplejersker der selv har natarbejde og arbejder et sted, hvor sygeplejersker har natarbejde på arbejdspladsen. Procenterne summer ikke til 100 %, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

50 pct. af sygeplejerskerne med nattevagt gør ikke brug af muligheden for helbreds kontrol ved natarbejde. 26 pct. har intet kendskab til deres ret til gratis helbreds kontrol. 16 pct. enten ved ikke eller svarer, at helbreds kontrol ikke er relevant for dem, mens kun 8 pct. gør brug af ordningen.

Tabel 10. Gør du brug af mulighed for helbreds kontrol ved natarbejde?

	Antal	Procent
Ja	37	8%
Nej	233	50%
Ved ikke/ikke relevant	76	16%
Intet kendskab	122	26%

Forud for spørgsmålet fulgte denne tekst " Hvis sygeplejersker arbejder mere end 300 timer om året i natperioden, har du ret til gratis helbreds kontrol. Flere arbejdspladser tilbyder helbreds kontrol uafhængigt af antal timer i nattevagt."

Anm: 468 sygeplejersker, der selv har natarbejde, har besvaret spørgsmålet. Procenterne summer ikke nødvendigvis til 100 % pga. afrundinger. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

Sygeplejerskerne i undersøgelsen blev yderligere spurgt, om der på deres arbejdsplads bliver taget særlige hensyn til gravide medarbejdere i forbindelse med natarbejde. 40 pct. svarer, at gravide har mulighed for at blive fritaget for nattevagter, mens næsten hver fjerde (23 pct.) svarer, at gravide sygeplejersker har mulighed for færre nattevagter. Omkring hver tiende (9 pct.) svarer, at der ikke bliver taget hensyn til gravide medarbejdere, mens hele 35 pct. ikke ved, hvorvidt der bliver taget særlige hensyn til gravide medarbejdere.

Tabel 11. Bliver der på din arbejdsplads taget særlige hensyn til gravide medarbejdere ifm. natarbejde? (sæt evt. flere krydser)

	Antal	Procent
Ja, der er mulighed for færre nattevagter	215	23%
Ja, der er mulighed for at blive fritaget for nattevagter	368	40%
Ja, andre tiltag	21	2%
Nej	81	9%
Ved ikke	327	35%

Anm: 924 sygeplejersker, hvilket omfatter både sygeplejersker, der selv har natarbejde og arbejder et sted, hvor sygeplejersker har natarbejde på arbejdspladsen. Kilde: DSR analyse/MEGAFON

I forlængelse af forrige spørgsmål blev sygeplejerskerne bedt angive, hvornår i graviditetsforløbet sygeplejersker fritages for nattevagter. Til dette spørgsmål svarer 15 pct., at gravide fritages for nattevagter i 1. trimester, og 14 pct. svarer, at de fritages i 2. trimester. 7 pct. svarer, at gravide

sygeplejersker fritages i 3. trimester, mens en stor andel på 64 pct. ikke ved, hvornår i graviditetsforløbet sygeplejersker fritages.

Tabel 12. Hvornår i graviditetsforløbet fritages sygeplejersker for nattevagter på din arbejdsplads?

	Antal	Procent
1. trimester (1-3 måned)	75	15%
2. trimester (4-6 måned)	71	14%
3. trimester (7-9 måned)	38	7%
Ved ikke	332	64%

Anm: 516 sygeplejersker, hvilket omfatter både sygeplejersker, der selv har natarbejde og arbejder et sted, hvor sygeplejersker har natarbejde på arbejdspladsen. Kilde: DSR analyse/MEGAFON